

SPECIALEOVERSIGT.

Titel: En analyse af den danske beslutning om mineudlægning i august 1914 med henblik på en belysning af karakteristiske træk ved den udenrigspolitiske krisebeslutnings tilblivelse og særlig hensyntagen til småstatsaspektet heri.

Især 3 teoretiske problemstillinger, der mere eller mindre fremgår af titlen, har været bestemmende for disposition og indhold:

- 1) den udenrigspolitiske beslutningsproces i almindelighed,
- 2) kriseaspektet,
- 3) småstatsaspektet.

ad 1. Den udenrigspolitiske beslutnings tilblivelse er først og fremmest blevet gjort til genstand for systematisk analyse hos Richard Snyder (Snyder, Bruck og Sapin: "Foreign Policy Decision-Making"). Jeg har dog ikke taget udgangspunkt hos Snyder, dels på grund af det umulige og uoverkommelige i at anvende alle de variabler han opererer med, dels fordi hans analyseskema i det foreliggende tilfælde er teoretisk utilfredsstillende. I modsætning til Snyder har jeg således fundet det hensigtsmæssigt i et hovedafsnit at give en nøjere bestemmelse af, hvad Bjøl benævner den "objektive ydre konjunktur". Ca. 1/3 af mit speciale omhandler en beskrivelse heraf, delt op i henholdsvis den tyske og den engelske konjunktur. Belysning af flere væsentlige karakteristiske træk ved den udenrigspolitiske beslutningsproces bliver kun mulig ved en sammenligning og konstatering af evt. uoverensstemmelser mellem den objektive og den subjektive konjunktur. Ikke mindst ved undersøgelsen af krise- og småstatsaspektet bliver en sådan analyse af vigtighed.

Aktørernes holdningsdannelse er søgt forklaret ved 2 sæt determinanter - dels deres værdisystem (politiske syndromer), dels deres placering i det politiske system. Jeg har søgt at vise, hvorledes både konjunkturopfattelsen og selve beslutningsformuleringen er afhængig af aktørernes værdipræmisser, først og fremmest som de er knyttet til en forsvarspolitisk problemstilling. For Munchs og Neergaards vedkommende kan det f.eks. tydeligt konstateres, hvorledes den forsvarspolitiske indstilling virker som et filter ved opfattelsen af den ydre konjunktur. Betydningen af placeringen i det politiske system har jeg behandlet under overskrifterne ansvarsoptik, oppositionsoptik og militæroptik. Disse bjøl'ske termer viser sig at være overordentlig nyttige til en forståelse af aktørernes stillingtagen.

ad 2. Beslutningens krisekarakter illustreres på flere måder. Den udenrigspolitiske krisebeslutning er først og fremmest karakteriseret ved et lavt informationsniveau, hvilket kan siges at hænge sammen med 4 faktorer: 1) knapheden på tid, 2) den generelle internationale krisesituation medfører dels

vanskeligheder ved fremskaffelsen af informationer fra de relevante magter, dels at 3) den tilgængelige information er upålidelig eller værdiløs, 4) småstatens særlige vilkår. Krisebeslutninger vil desuden være karakteriseret ved at oppositionsoptikken vil have en tendens til at vige for klart udtalte, fælles udenrigspolitiske målsætninger. Disse forhold fører frem til en diskussion af beslutningens rationalitet. Opfattes mineudlægningen som et middel kan, rationalitetsgraden illustreres ved at sætte midlet i relation til den fælles målsætning. På trods af at enighed mellem aktørerne teoretisk skulle være mulig, opstår uenigheden på grund af det lave informationsniveau, der bevirker at den konkrete situationsirrelevante faktorer spiller en afgørende rolle for beslutningstagerens stillingtagen (behandlet under 1).

ad 3. Diskussionen af småstatsproblematikken støtter sig i vid udstrækning på Bjøls artikel i *Cooperation and Conflict* (1968, nr. 3.). Jeg har først og fremmest villet undersøge, hvilke muligheder den ydre konjunktur i august 1914 åbnede for en lille stat som Danmark, og i anden række i hvor høj grad de indgik i aktørernes overvejelser. Den svages styrke beror dels på den internationale magtbalance, dels på den beslutsomhed en given stormagt lægger for dagen over for en lille stat. Især den tyske beslutsomhed over for Danmark har jeg søgt klarlagt. Stormagtens beslutsomhed kan ses som værende afhængig af dels interesseintensiteten dels kohæsiionsgraden. Jeg har forsøgt at påvise, at de tyske strategiske interesser i det danske område falder betydeligt fra begyndelsen af århundredet til udbruddet af den første verdenskrig. Samtidig er den tyske beslutning om at ønske bæltene spærret præget af usikkerhed og nervøsitet og muligvis af uenighed mellem de ledende instanser. Begge forhold medfører ringe beslutsomhed på tysk side.

H.Branner